A°. 1843. N°. 137

ARNHEMSCHE COURANT.

(De prijs dezer Courant, die geregeld *vijfmaal* 's weeks wordt uitgegeven, en wel op *Zondag*, *Dingsdag*, *Woensdag*, *Donderdag* en *Zaturdag*, is *f* 5 in de drie maanden.)

ZATURDAG 1 JULI.

(De prijs der Advertentiën is, van een [illegible] regels *f* 1.00, en voor elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt, voor elke plaatsing.)

De aanstaande verkiezingen.

Indien de provinciale staten bij deze gelegenheid hunne verpligting gevoelen om mannen te benoemen, welke voor de tegenwoordige omstandigheden opgewassen zijn, zal de Kamer eene belangrijke verandering ondergaan. De ondervinding heeft, echter, zoo dikwerf de hoop, welke men daaromtrent had, te leur gesteld, dat wij er ook thans niet op durven rekenen.

De verkiezingen der laatste jaren hebben zekerlijk enkele leden in de Kamer gebragt, welke eenige meerdere geestkracht vertoonen, dan vroeger onder de Staten-Generaal gevonden werd. Maar wat baten enkele stemmen? Behoort de gansche vergadering [illegible] overeenstemming te zijn met de gevoelens [illegible] den natie? Hoe meer zij dit zijn zal, hoe [illegible]. Mogt deze gelegenheid er [illegible]. Het is meer dan tijd.

Er zijn provinciën, welke in zoo diepen slaap gedompeld zijn, dat wij er niets van verwachten. Zeeland en Noord-Holland schijnen steeds met elkander te wedijveren om leden naar de vergadering te zenden, welke van de onafhankelijkheid en het regt van vrije beoordeeling der vertegenwoordiging geenerlei begrip hebben; overal bergen van zwarigheden zien, over welke zij niet durven henenstappen en de vervulling hunner betrekking, hunne stem, meer als eene formaliteit dan als iets wezenlijks beschouwen. De heeren DE BACKER en CORVER HOOFT zullen wij dus waarschijnlijk in october weder onder de leden aantreffen. De heer CORVER HOOFT vooral behoort in de Kamer, opdat de heer VAN DEN BOSCH niet alleen zij; een oud minister der vorige regering, welke zoo veel vertrouwen eischte, en een lid dier Staten-Generaal; welke immer zoo veel vertrouwen toonden, behooren bij elkander. Heeft de heer DEN TEX zich tot dusver [illegible] om zijn gemis te doen betreuren? Wij hebben dit nog niet kunnen inzien.

Utrecht behoeft dit jaar zekerlijk aan geene vervanging te denken. Uit Overijssel en Limburg zullen toch wel, vermoeden wij, bekwamer en zelfstandiger leden gezonden kunnen worden dan de heeren VAN DER GRONDEN en CORNELI.

Bij vorige gelegenheden hebben Noord-Braband, Gelderland en Zuid-Holland getoond, dat zij moed genoeg hadden om den ouden slenter te verlaten en niet altijd de uitvallende leden te herkiezen. [illegible] regt mogen zij ook nu wel weder gebruik [illegible]. Wie toch zal de heeren VAN TUYLL VAN [illegible]LEENDE, ROMME en VAN NAGELL, wij zeggen [illegible] volmaakte, maar middelmatige vertegenwoordigers noemen? Wie zal durven zeggen, dat in hunne provincie niemand door zijne talenten en karakter meer aanspraak op het lidmaatschap der Kamer heeft dan zij?

In Zuid-Holland zal wel niet herkozen worden de heer VAN HOOGN VAN BURGH. Indien de heeren [illegible]LAERTS en DE JONGE aan hun lidmaatschap van den raad van state hunne vervanging te danken hadden, geldt hetzelfde bezwaar ook tegen den heer VAN HOORN VAN BURGH. De heer VAN NES heeft in de laatste tijden zoo veel ondubbelzinnige bewijzen gegeven, dat hij de oude VAN NES niet meer is, dat zijne herkiezing wezenlijk te betreuren zou zijn, en wel zoo veel te meer als de populariteit, welke hem zijn vroeger liberaal en krachtvol gedrag verworven heeft, gelegenheid geeft, om met zijnen naam te schermen. Wij mogen en kunnen niet gelooven, dat die verandering eenige andere oorzaak heeft dan verzwakking van den geest, ten gevolge van ouderdom: doch is er aan eene goede zamenstelling der Kamer niet te veel gelegen, als dat men aan den ouderdom en zijne gebreken daarbinnen eene plaats zoude toekennen?

De heeren VERWEY MEJAN en GEVERS VAN ENDEGEEST behooren zekerlijk niet tot de minste leden der Kamer. Hebben zij echter wel altijd bewijzen gegeven van een vast karakter, van het volgen van echte beginsels? Hebben zij zich altijd vrij van allen invloed weten te houden, geheel op de hoogte hunner roeping weten te stellen? Toen de heer ANEMAET in het vorig jaar tot lid der Kamer benoemd werd, noemden wij die keuze niet gelukkig. Met drift kozen anderen zijne partij. Wiens beweren heeft de uitkomst nu bewaarheid? De gelegenheid tot herstelling is thans geopend.

Zullen de provinciale staten bij deze gelegenheid toonen, dat zij boven het bekrompen vooroordeel verheven zijn, om slechts uit hun midden te verkiezen? Aan die gewoonte hebben wij voor een groot gedeelte het min gelukkige onzer verkiezingen te danken, dat men deze binnen den kring der kiezers trachtte te monopoliseren.

In het vorig jaar gaf Zuid-Holland een zeer ongelukkig voorbeeld. Om zijne zucht tot verbetering en vooruitgang te bewijzen, benoemde het eenen der gewezen ministers van WILLEM I, die onder dat bestuur eene belangrijke rol gespeeld had. Het is waar, het verkoos dien met de minderheid; doch sedert de Tweede Kamer ook de keuzen, door de minderheid gedaan, als wettig beschouwt, wordt het gevaar groot, dat wij ook nog de overige leden van dat bestuur in de Kamer zien zitting nemen. Zou men dit als eenen vromen wensch tot terugkeering van vorige tijden moeten beschouwen? Wij gelooven niet, dat het vaderland dit zeer wenschelijk acht, en hopen dus, dat geene provincie op nieuw eenen dergelijken stap tot achteruitgang zal doen.

Buitenlandsche berigten.

GRIEKENLAND.

Athene, *30 mei*. Er hebben sedert eenigen tijd zeer drukke conferenciën plaats tusschen den Russischen gezant en het ministerie. In zekere kringen blijft men zich nog altijd met de hoop vleijen, dat Rusland zich niet gestreng aan zijne bedreigingen zal houden, ingevalle ons gouvernement zich buiten staat mogt bevinden, stiptelijk aan de bij Ruslands nota, gestelde vorderingen te voldoen. Men verzekert zelfs, dat Rusland reeds zijn genoegen over de van deze zijde betoonde bereidwilligheid heeft te kennen gegeven.

Intusschen begint het invoeren der bezuinigingsmaatregelen hier en daar in de provinciën groot misnoegen te verwekken, en hoogst ongelukkig zou het zijn, indien er, waar dan ook, eene stoornis der rust kwam plaats te grijpen; want bij de welligt overmatige vermindering van de legermagt, zijn niet alleen de grenzen op onderscheidene punten ontbloot geraakt, maar zou men ook zelfs, bij het ontstaan van onlusten, bezwaarlijk in staat zijn, dezelve krachtdadig te beteugelen.

PRUISSEN.

Keulen, *26 junij*. Met betrekking tot de in Servië gebeurde benoeming der tusschen-regering, welke tot op de aanstaande vorsten-keus aldaar het gebied moet voeren, behelst onze courant een correspondentie-artikel van den volgenden inhoud. Hetzelve is, echter, wederom een voorbeeld der partijdigheid, die, gelijk reeds meer dan eenmaal is aangemerkt, in geene mededeelingen sterker doorstraalt dan in de correspondentiën uit dat afgelegen oord; een der punten, alwaar, behalve den strijd der plaatselijke belangen, de botsing der bedoelingen en staatkunde van de groote mogendheden zich het duidelijkst vertoont. Zie hier nu den brief, die de dagteekening van 15 junij voert:

»Ofschoon ik u eerst heden morgen vroeg een berigt gezonden heb, zoo vindt zich, op dit gewigtig oogenblik, dat het volgend lot van Servië beslist, toch na weinig uren reeds weder stof tot berigtgeving. In den loop van heden, namelijk, zijn te Belgrado de drie kaimakans benoemd geworden, die de provisionele regering moeten uitmaken, te weten: de gewezen vice-president van den senaat, *Stojan Simitsch*, die, drie jaren geleden, tevens met *Wucsitsch* en consorten, het land heeft moeten verlaten en eerst door de september-revolutie weder in zijnen post hersteld is; vervolgens het staatslid *Stephan Stephanowitsch* en de minister van financiën onder vorst *Michaëls* bestuur *Paul Stanitschitsch*, gelijk men weet de eenige raadgever van dien ongelukkigen vorst, die zich aan de revolutie heeft aangesloten. Het zijn louter mannen, wier besliste vijandschap tegen de familie *Obrenowitsch* bekend is, terwijl daarentegen hare aanhangers, en met name de uitgewekenen, die verre weg het grootste deel der beschaafde en kundige Serviërs uitmaken, bij het vormen der regering niet in aanmerking genomen zijn. Dit zou dan reeds het eerste duidelijker teeken zijn, waaruit men een gevolg omtrent de uitkomst der vorsten-keus zou kunnen trekken. Natuurlijk beschouwen de vrienden van *Wucschitsch* dit teeken reeds als beslissend gunstig voor hunne zaak, en wanneer men deze heeren verder hoort spreken over eene innige betrekking, welke zich in de jongste tijden tusschen *Wastschenko*, *Wucsitsch* en *Petroniewitsch* moet aangeknoopt hebben (welke bewering door de omstandigheid, dat men deze drie personen meermalen op de openbare straat in elkanders gezelschap gezien heeft, bevestigd is geworden), en daarbij eenige minder meldenswaardige bijzonderheden in aanmerking neemt, zoo schijnt er werkelijk voor de Obrenowitsische familie bijna geene hoop meer over te blijven. Dan de aanhangers van dit geslacht hebben ook van hunnen kant, en wel geene geringere gronden tot troost. Zij bouwen op de verklaring van *Lieven*, volgens welke de aanstaande keus eene volstrekt vrije moet wezen en niet eer mag plaats hebben, dan nadat *Wucsitsch* en *Petronie*-*witsch* uit het land verwijderd, de gevangenen in vrijheid gezet en al de uitgewekenen naar huis gekeerd zullen zijn. De thans te Toptsidere door toedoen der nog in het bewind zijnde magthebbers bijeengekomen vergadering, wordt, volgens *Lievens* uitdrukkelijke verklaring, in geen geval als kiesvergadering erkend. De partij van *Milosch* steunt verder op hare

ren talrijken aanhang in den boezem der natie, welke niet verzuimen zal, het eerste tijdstip na *Wucsitsch's* verwijdering tot eene ernstige magtsvertooning voor de zaak van hunnen vorst te bezigen. Men telt met namen zes distrikten, die letterlijk vol ongeduld dit oogenblik verbeiden. Van de uitgewekenen zijn tot nog toe slechts enkele naar Servië overgekomen, en, naar men verneemt, in hunne woonplaatsen met opene armen ontvangen; lieden van meer gewigt, gelijk de held *Mileta*, wachten slechts naar *Wucsitsch's* vertrek, om de vooruitgegane te volgen. Deze trouwe aanhanger van vorst *Milosch* wordt als een eerste steunpilaar van deszelfs zaak beschouwd; hij heeft verklaard, dat hij, binnen vier-en-twintig uren na zijne terugkomst, met 20,000 gewapenden op marsch naar Belgrado zijn zou; iets dat, bij de genegenheid, welke de natie hem toedraagt, zoo volkomen mogelijk is, dat zelfs niet de partij van *Wucsitsch* het waagt zulks te weerspreken of daartegen twijfel te opperen. — Ziedaar de physionomie der publieke omstandigheden in Servië op het punt dat de nieuwe vorsten-keus gebeuren moet. Geve God dat zij gelukkig en zonder groot verlies aan menschen-levens afloope!"

ENGELAND.

Londen, 26 *juni*. De laatst ontvangene brieven uit Lissabon melden, dat het zich laat aanzien, dat de werkzaamheden van de Portugesche wetgevende vergadering eerlang zullen afloopen, zonder dat in de regeling der geldelijke aangelegenheden des rijks, waarvan men zich zoo veel goeds had voorgesteld, zal zijn voorzien geworden.

— Naar men verneemt, heeft het Britsche kabinet weder eene nota bij het bewind van België laten indienen, bij welke zeer ernstig wordt aangedrongen op het sloopen van de Belgische vestingen Meenen, Ath, Mons, Philippeville en Mariënbourg; waartoe het zich, bij traktaat van 1831, onvoorwaardelijk heeft verbonden. [Dezer dagen was in Mons het gerucht verbreid, dat het zeer waarschijnlijk was, dat de werken dezer sterkte eerlang zoude worden afgeworpen.]

— Het kloekmoedig besluit van den Spaanschen regent, om, in persoon, tegen de opstandelingen op te trekken, en het bewijs, 't welk men daaruit afleidt, dat hij zich op Madrid kan verlaten, heeft gunstig gewerkt op den prijs der Spaansche fondsen. Ook de Engelsche fondsen zijn prijshoudende, en de 3 pCts. gecons. resc. zijn 94¼ à ⅜ gebleven.

FRANKRIJK.

Parijs, 27 *juni*. Sedert eenige dagen zijn wederom ongunstige geruchten nopens des konings gezondheid verspreid. Vooral zijn dezelve in omloop gebragt in de provinciën, alwaar zij door kwalijkgezinden tot schrik der goedgezinden werden geëxploiteerd. Het is bijna onnoodig te zeggen, dat deze geruchten zoo vele logens zijn. Z. M. geniet eene volmaakte gezondheid en ziet met vreugde de spoedige terugkomst te gemoet van den prins *de Joinville*, die eerstdaags te Brest verwacht wordt. Doch, welke ook de aanleiding tot die ellendige verzinsels zij, deze nuttige les is er uit voortgesproten, dat overal, waar die geruchten eenig geloof vonden, zij eenen smartelijken indruk gemaakt, maar geenerlei ongerustheid nopens 's lands toekomst verwekt hebben. Bij de smart van een verlies, hetwelk, dank zij den hemel, in lang niet te voorzien is, voegde zich een gevoel van vertrouwen in den voortduur der kalmte, welke het land geniet. Frankrijk weet thans, dat, wat er ook gebeure, en hoedanig ook Godes beschikking over het koninklijke gezin zij, alle staatkundige eventualiteiten voorzien zijn, de orde gewaarborgd en de openbare veiligheid in de toekomst beschermd is.

— Men verzekert, dat de heeren *Rothschild* hunne voorstellen, betreffende den aanleg van den noordelijken spoorweg, definitief hebben teruggenomen.

— Een dagblad verklaart de aankomst van eenen koerier, uit Spanje, op eene wijze, die, indien zij zich bevestigde, aanleiding zou kunnen geven tot nieuwe diplomatische verwikkelingen. De Fransche zaakgelastigde zou vernomen hebben, dat eenige personen van de regering van *Espartero* last hadden bekomen om den koerier der ambassade te bespieden en hem zijne depêches te ontnemen; eene daad, welke daarna zou worden gebragt ten laste der benden, welke Spanje afloopen. De heer *de Glucksberg*, van deze conspiratie onderrigt, zou zijne depêches reeds daags te voren verzonden hebben, zoodat de koerier de embuscade ontgaan is. Dien ten gevolge zijn de tijdingen maandag in plaats van dingsdag te Parijs aangekomen.

Binnenlandsche berigten.

Amsterdam, 29 *juni*. Het is bekend, dat zich in onderscheidene gedeelten van Borneo vrij talrijke kolonien van Chinezen bevinden, die zich vooral bezig houden met het graven van goud en met den handel.

Berigten van Java maken melding, dat, in het laatst van 1841, de te Lumfong en Mandor, op de westkust van Borneo, gevestigde Chinezen, door de Dayaksche bevolking van Landak zijn aangevallen, met dat gevolg, dat al de Chinezen uit het landschap Landak zijn verjaagd, nadat ongeveer 300 hunner het leven hadden verloren.

Als oorzaak van deze gebeurtenis wordt opgegeven de verregaande verdrukking, die de Dayakkers van den kant der Chinezen moesten ondergaan.

Tusschen de beide strijdende partijen was eene soort van wapenstilstand gesloten, in afwachting van de uitspraak, die door het Nederlandsche gouvernement in hunne geschillen zou worden gedaan.

Op den 7den januarij is het woonhuis van den tabaksfabrikant *C. Vreede*, in de residentie Rembang, benevens drie schuren, gevuld met droge tabak, door brand vernield; de oorzaak wordt aan onvoorzigtigheid van eenen der bedienden toegeschreven en de schade op ongeveer ƒ 25,000 begroot.

's Gravenhage, 27 *juni*. Bij Z. M. besluit van 22 junij 1843, no. 58, is tot gewoon hoogleeraar in de faculteit van bespiegelende wijsbegeerte en letteren bij de hoogeschool te Groningen benoemd, de heer *J. A. C. Rovers*, thans hoogleeraar in de Grieksche en Latijnsche letterkunde en geschiedenis te Franeker, en zulks in plaats wijlen van den hoogleeraar *Lenting*.

— Bij Zijner Majesteits besluit van 25 junij jl., no. 42, is aan de heeren *J. H. Scholten*, *W. A. Enschedé* en *P. Harting*, tot dus verre hoogleeraren aan het athenaeum te Franeker, hetwelk, volgens Zijner Majesteits besluit van 25 februarij jl., no. 83, met het einde van den tegenwoordigen cursus opgeheven wordt, eervol ontslag verleend uit gemelde hunne betrekking. Tevens zijn die eervol ontslagenen benoemd: de heer *J. H. Scholten*, tot buitengewoon hoogleeraar in de godgeleerde faculteit aan de hoogeschool te Leiden en tevens tot akademie-prediker; de heer *W. A. Enschedé*, tot buitengewoon hoogleeraar in de faculteit van wis-en natuurkundige wetenschappen aan de hoogeschool te Groningen; de heer *P. Harting*, tot buitengewoon hoogleeraar in de faculteit van wis-en natuurkundige wetenschappen aan de hoogeschool te Utrecht.

— Dezer dagen is alhier gearresteerd een Duitscher, die in onderscheidene logementen buiten deze stad, diefstallen moet hebben gepleegd en, onder anderen, ook te Amsterdam, eenen goud- en zilversmid moet hebben opgeligt. De bedoelde persoon bevond zich alhier in het Fransche koffijhuis, werd aldaar door den commissaris van policie, den heer *Waldeck*, zeer spoedig opgemerkt, door dezen naar buiten geroepen en onmiddellijk in hechtenis genomen. De bijzondere waakzaamheid, ten deze betoond, wordt algemeen geprezen.

's Gravenhage, 29 *juni*. Ter opheldering van het bepaalde bij het 3de lid van art. 2 der wet op het geslagt, van 2 juli 1822 (*Staatsblad* no. 31,) heeft Z. Exc. de minister van financiën, bij resolutie van 10 mei ll., no 63, te kennen gegeven, dat, bijaldien een slagter of ander belanghebbende den accijns van een geschat of gewogen stuk vee aanbiedt, na verloop van het tijdvak van drie dagen na de schatting of weging, binnen hetwelk de betaling van den accijns en de slagting, volgens opgemelde wetsbepaling, moet plaats hebben, dat alsdan de aangeboden accijns wel door den ontvanger kan worden aangenomen, doch onder protestatie, dat zulks geschiedt onverminderd de boete, welke door te late betaling van dien accijns, naar luid der wet, beloopen is.

— In de laatste dagen worden er, van verschillende zijden, vele pogingen in het werk gesteld, om bij de aanstaande verkiezingen, tot leden van de Tweede Kamer in dit gewest, in aanmerking te komen. Vrij algemeen is het oordeel, dat jhr. *van Hoorn van Burgh*, wanneer deze niet zelf zijn ontslag mogt nemen, als zoodanig niet zal worden ingekozen. Nopens de waarschijnlijke herkiezing van de heeren *Luzac* en *Verweij-Mejan*, schijnt maar eene stem vernomen te worden. De herkiezing van den heer *Anemaet* is hoogst twijfelachtig. Van de eene zijde schijnt men te trachten, den heer *van Nes*, als lid der Kamer, te doen vervangen, waartoe inzonderheid bijdraagt, dat hij nog altijd lid van het collegie van den Lekdijk-Bovendams, in Utrecht, is, en hij alzoo niet kan geacht worden, ingezeten van het gewest te zijn, waaruit hij ter Tweede Kamer is afgevaardigd, hetgeen bij artikel 93 der grondwet wordt gevorderd. Van eenen anderen kant tracht men de herkiezing van jhr. GEVERS VAN ENDEGEEST te verhinderen, waarschijnlijk omdat hij, bij de merkwaardige beraadslagingen over de conversie-wet, tegen dezelve gestemd en gesproken heeft. Intusschen houdt men het er voor, dat die pogingen vruchteloos zullen zijn.

— Men verzekerde heden vrij algemeen, dat de in de vorige week veroordeelde, *J. C. van Stenis*, zijne misdaad heeft bekend, en dat de schuldig-verklaarde man thans al het berouw over die daad gevoelt en betoont.

Hoornaar, 27 *juni*. Heden morgen omstreeks 6 ure zag een jongen, die zich op een veld onder deze gemeente bevond, iets, hetwelk de gedaante van een mensch had, uit de lucht nederkomen, terwijl het door meer dan honderd kraaijen en eksters vergezeld of gevolgd was. Hetzelfde werd ontwaard door eenen man, die aan den slootkant zijne zeis zat te scherpen. Beide waren in den aanvang, meenende dat het een kind was, zeer verschrikt, doch eindelijk ontwarende dat het gevallene bewegingloos bleef liggen, verstoutten zij zich het te naderen, en nu bleek het, bij nader onderzoek, dat het een luchtbol was, in welke men bijzonder treffend de gedaante van eenen man had nagebootst, en die, volgens een daaraan vastgemaakt briefje, heden nacht omstreeks drie ure, door de societeit de Vriendschap te Delft was opgelaten.

's Hertogenbosch, 28 *juni*. Naar men verneemt, zal aanstaanden vrijdag *Aldegonda Bergmans*, huisvrouw van *H. Willems*, hare straf ondergaan met het zwaaijen van het zwaard over het hoofd, daartoe veroordeeld door het hof van Noord-Braband, wegens het misdadig in omloop brengen van nagemaakte [illegible], wetende dat dezelve valsch waren. Het hof heeft deze misdadige bovendien tot een tienjarig confinement veroordeeld en in de kosten.

Utrecht, 27 *juni*. In den nacht van zaturdag op zondag jl., ten 2 ure, heeft er eene geweldige aanranding plaats gehad in het tolhuis op den weg tusschen Houten en den Lekdijk, bij het Beusichemsche veer. De tolgaarder *J. Libosan*, gepasporteerd onder-adjudant, werd door eenen persoon opgeklopt, die voorgaf, den tolboom met koeijen te moeten passeren. De deur hierop ontsloten, wordt de tolgaarder door eenen hem onbekenden persoon terstond aangegrepen en gesommeerd tot dadelijke afgifte van ƒ 200, of dat hij anders zoude worden vermoord. De tolgaarder, aanvankelijk verschrikt, behield echter zijne tegenwoordigheid van geest, en, ofschoon met het mes op de keel bedreigd, verklaarde hij, daags te voren al het geld te hebben overgestort, behalve een bakje met centen. De vrouw, door dit rumoer ontwaakt, en haren man met een' onbekende op den grond ziende worstelen, springt ten bedde uit, wil haren man bijstand bieden, doch ontving hierop van den aanrander eenen geweldigen slag op het oog, waarop zij verbijsterd en ongekleed het huis ontvlugt, om in de nabuurschap hulp in te roepen. De aanrander doorzocht hierop de kasten, laden, enz., en wondde, onder het worstelen, den tolgaarder met het mes in de hand. Hij vond intusschen het geld niet, hetwelk door de drukke passage wegens de Beusichemsche paardenmarkt, welke gewoonlijk acht dagen duurt en juist daags te voren was afgeloopen, nog al aanzienlijk was, en vreezende, dat de vrouw spoedig met hulp zoude komen opdagen, verwijderde hij zich, de centen uit het bakje medenemende. De kwetsuren van den tolgaarder zijn niet gevaarlijk. Zijne vrouw heeft men terstond moeten aderlaten, en deze is nog onder geneeskundige behandeling. — Van het gebeurde is door den burgemeester van Houten onmiddellijk proces-verbaal opgemaakt en aan den officier van justitie te Amersfoort opgezonden.

† *Renswoude*, 28 *juni*. »Laatstleden maandag, den 26sten dezer, had er onder het werkvolk van het perceel no. 9, van den Rijn-spoorweg, een hevig oproer plaats, dat in zijnen aard de schroomelijkste gevolgen had kunnen hebben. Aan de fermiteit, den moed en den vastberaden wil van den 1sten luitenant der lanciers, jonkheer *Dorsel de Manregnault*, gedetacheerd te Ede, mogt het echter gelukken, hetzelve in zijne beginselen te stuiten. Tien der voornaamste belhamels, op de plaats des oproers zelve, onmiddellijk in verzekerde bewaring genomen, en vervolgens, onder sterk geleide, in handen van de justitie te Amersfoort

overgeleverd. Zoo wel de officier, als zijne onderhebbende manschappen hebben zich gaarne alle moeite en opofferingen willen getroosten, om de rust te herstellen en te handhaven. Aan het nemen van zeer doeltreffende en spoedige maatregelen hebben wij het derhalve te danken, dat thans allen tot de orde terug zijn gekeerd en de werkzaamheden dien ten gevolge onverhinderd weder worden voortgezet."

Ingezonden stukken.

Wat vordert ons Handelsbelang?

De opmerking is treurig, maar niet minder waar, dat de handel en ons land niet meer de bijzondere belangstelling van vroegere dagen geniet, en, ook daardoor, met elken dag onbeduidender wordt. En toch is het hoofdzakelijk door den handel, dat ons land [illegible] geworden is, en wij eene beduidende plaats [illegible] rij der volken verkregen. Van waar dan die [illegible]e belangstelling? van waar die verflaauwing ten aanzien van belangen, waaraan schier ons volksbestaan verbonden is? Is het de handelstand, of is het ons bestuur, die wij als oorzaak van dit kwaad moeten aanduiden?

Wij gelooven, dat het gouvernement meer veel als oorzaak van den achteruitgang des handels genoemd worden moet. Onze kooplieden evenaarden welligt de kooplieden van vroegere dagen niet in alle goede eigenschappen; nog echter ontbreekt het hun niet aan ondernemings-geest, nog kunnen zij in ontwikkeling van krachten, in ervaring, den toets, tegen over het buitenland, doorstaan. Genoten zij van ons bestuur de voorlichtingen en medewerkende belangstelling, welke Engelands kooplieden van het hunne genieten, — zij zouden niet achterblijven in vooruitgang; maar daaraan ontbreekt het hun geheel en al. Terwijl Engelands ministers, zij mogen whigs of tory's zijn, één [illegible] hunne verrigtingen voor oogen hebben, [illegible] door den wereldhandel, en alle krachten [illegible] voedsel te verschaffen, [illegible] zich in gebrekkig zamenhangende plannen tot bezuinigingen der staatsuitgaven; voorbijziende dat vermeerdering van welvaart door den handel vermeerdering van staatsinkomsten daarstelt, en vermeerdering van inkomsten voor veel medewerken kan, om tot het doel te geraken, hetwelk men alleen door vermindering van uitgaven bereiken wil: gelijkheid tusschen baten en lasten.

Ons bestuur miskent de belangen van den handel, het begrijpt den handel niet. Het zoekt de vruchten van den handel, voor den staat, in een monopoliestelsel op Java, om de voordeelen, welke dat stelsel, voor het oogenblik, aan de berooide geldmiddelen van ons land afwerpt. Het schijnt kracht noch moed te bezitten, Nederland den vrijen handel te geven, Nederland aan de spits der handeldrijvende volken te doen treden, onze havens, onder de minstmogelijke en gelijke bezwaren, voor alle vlaggen open te stellen.

Er was eens een tijd, waarin men waande dat de oprigting eener handelmaatschappij voorzien zoude in de [illegible] het bestuur vermeende alles voor den handel gedaan te hebben wat in deszelfs bereik lag, toen het de thans bestaande in het leven riep. De uitkomsten doen zien, hoe men zich bedrogen heeft. De handelmaatschappij beantwoordde weinig aan het doel harer instelling; en, met betrekking tot den handel, weinig aan de verwachtingen, welke men van haar gekoesterd heeft. Zij heeft niet eens dat goede gestigt wat oppervlakkige beschouwers als haar werk aanwijzen. Ware zij niet omstreeks den tijd daargesteld, toen Java door de uitbreiding van het stelsel van kultures eene ongekende vlugt nam, zij was sedert lang, als alle mo[illegible], te gronde gaan. Welke voordeelen [illegible]lve door handels-operatiën verkregen? niet door [illegible] de jaren, waarin zij handel dreef, [illegible]? Betaalde niet onze voormalige koning de gewaarborgde renten van het uitgelegde kapitaal, zoolang de maatschappij als handelsligchaam optrad? En dagteekenen de door haar verkregene voordeelen niet van af den tijd, waarin de handelmaatschappij ophield een handeldrijvend ligchaam te [illegible], van af den tijd, dat zij het doel harer instelling [illegible] zag, en zij zich in zaakwaarneemster van [illegible], voor den overvoer en den verkoop [illegible]indische produkten, herschiep?

[illegible] wij ons niet: de aanbouw onzer koopvaardij-vloot hebben wij dank te weten aan de uitbreiding van het stelsel van kultures op Java, waartoe de handelmaatschappij onvermogend was mede werken. Niet aan de handelmaatschappij zijn wij dezelve verschuldigd, welke, zonder de uitbreiding van het kultuurstelsel op Java, geene of weinig scheepsruimte meerder behoefde dan aanwezig was, toen zij het licht zag.

Wel verre van te erkennen, dat de handelmaatschappij den handel nuttig geweest is, beweren wij, dat zij aan den ondernemings-geest en aan de zelfstandigheid onzer kooplieden groot nadeel heeft toe gebragt. Onvermogend tot eenen wedstrijd tegen een door het gouvernement beschermd en bevoordeeld ligchaam, overrijk aan geldmiddelen, werd door velen al spoedig de handel vaarwel gezegd, om den grooten stroom te volgen, die de jonggeborene maatschappij aan zich dienstbaar, van zich afhankelijk maakte. Men bouwde schepen om ze aan de maatschappij voor de vaart op de Oostindië te verhuren, en deed dit te gereeder, omdat daaraan in den beginne beduidende voordeelen werden toegelegd zonder dat men voor verliezen behoefde te vreezen. Zoo vermeerderde als met elken dag het getal van scheeps-reeders en verminderde het getal van kooplieden, terwijl de maatschappij de voordeelen der reederijen verminderde naar mate het getal der nieuw aangebouwde schepen grooter werd. Thans hebben wij het dubbel getal der schepen, waaraan de maatschappij bij voortduring behoefte heeft, en liggen onze nieuwe bodems, als zoo vele werkelooze kapitalen, in onze binnenhavens te verrotten. Onze groothandel is vernietigd, verdrongen door de reederijen, welke op hunne beurt kwijnen en den ondergang nabij zijn.

Die toestand kan niet lang voortduren of onze handelsteden zullen er het slagtoffer van worden. Onze groothandel moet hersteld, nieuwe handelsbronnen moeten geopend worden of wij gaan onder de handeldrijvende volken van Europa verloren. Geene halve maatregelen kunnen ons redden. Met de handelmaatschappij zijn wij niet geholpen. Wij behoeven een nieuw handelstelsel, het stelsel, waaronder ons land gebloeid en welvaart gekend heeft, — den vrijen handel. Den vrijen handel, vrijen in-, uit- en doorvoor onder de minst mogelijke belemmeringen. Geene beschermingswetten langer; geene met kunst, ten voordeele van weinigen, ten koste van de overigen, in het leven gehoudene fabrijken; geen den handel doodend, zeden verdervend douanenstelsel; de ondervinding leerde ons, waarheen dat alles brengt. Vrije mededinging van en met het buitenland, waardoor wij alleen voortbrengen zullen wat wij beter en goedkooper voortbrengen kunnen; goedkoop genieten zullen, wat anderen beter dan wij leveren kunnen; waardoor wij, als weleer, de stapelplaats van een groot gedeelte van Europa, en een in handel rijk gezegend volk worden zullen.

Men versta ons wel. Wij vragen den vrijen handel voor Nederland, niet voor deszelfs koloniën. Wij willen niet, dat Java zijne havens, op gelijken voet, voor alle vlaggen openen zal; dat andere dan Hollandsche schepen Java's produkten hierheen zullen voeren. Het is de welvaart van het moederland, welke wij beoogen, en zoo lang Java eene kolonie van het moederland zal uitmaken, moet het daaraan, met voorbijziening van eigene grootheid, dienstbaar blijven.

Niet verder moeten wij aan Java's ontwikkeling de hand leggen dan strekken kan, om het duurzaam eene bron van toenemende welvaart voor het moederland te doen zijn. Zulk een stelsel laat zich vereenigen; verder moeten wij voor het oogenblik niet gaan, aan den tijd eene nog verder reikende ontwikkeling overlaten.

Wij vragen meer. Met eenen vrijen handel hebben wij ook nog behoefte aan nieuwe bronnen voor onze scheepvaart. Het aantal groote koopvaardijschepen, dat wij thans hebben, vraagt een uitgestrekter veld om er zich met voordeel op te kunnen bewegen, dan onze vaart op Java aanbiedt. Engeland wijst ons den weg, waarheen wij het volgen kunnen. China opent zich voor den wereldhandel. Eenmaal geopend zal Japan het stelsel van afzondering niet kunnen volhouden. Ook ons zal een groot deel in den handel op beide de genoemde landen geworden, wanneer wij niet roekeloos de gelegenheid voorbij gaan laten, en in tijds voor onze belangen waken. Waren wij traag in het zenden van eenen ervarenen handelsagent naar China, toen Engeland den weg daarvoor gebaand had; gingen Frankrijk, Amerika, Pruissen zelfs ons daarin voor, en hebben wij, bij zoo veel mededinging, minder kans van welslagen daar; — in Japan hebben wij voor als nog geene mededinging te duchten en zeer veel op andere handelzoekende natiën voor. Het komt er op aan, in welke handen thans de handelsbelangen dáár zullen worden aanvertrouwd. Zoo lang het gold, een of twee scheepsladingen jaarlijks voor rekening van het Indische gouvernement op Japan om te zetten, eene vastgestelde hoeveelheid koper en kamfer in ruiling te ontvangen, en de vriendschappelijke betrekking tusschen ons land en het hof van Jedo, onder ons vernederende pligtplegingen, te onderhouden, — kwam het er minder op aan, aan wien de leiding der zaken te Desima werd aanvertrouwd, en bekreunde men er zich weinig om, wanneer het Indisch gouvernement, op uitzonderingen na, nu eens deze betrekking in handen gaf van iemand, die het voor eene moeijelijkere en meer omvattende werkkring ongeschikt achtte, dan weder aan iemand opdroeg, dien het geldelijk begunstigen wilde. Thans mag dit het geval niet langer zijn; thans is daar te veel partij te trekken van de omstandigheden, welke in China plaats grepen, om niet keurig te zijn in de keuze, aan wien de leiding dier zaken op te dragen. De indruk, welken de wapenfeiten der Engelschen in China gemaakt hebben; de ontzagwekkende vloot, daartoe gebezigd, en de toetreding van het hof van Peking tot de voorslagen van den Britschen gevolmagtigde, — dat alles is zeer zeker lang reeds door de jonken van Ningpo, welke jaarlijks te Nagasati tot den handel worden toegelaten, ter ore van het Japansch gouvernement gekomen, en zal, naar wij den Japanner kennen, de vrees voor Engeland en Rusland, voor Engeland als zeemogendheid, voor Rusland als nabuur op Kamschatka en de Kurilische eilanden, tot eene hoogte opgevoerd hebben van welke veel partij voor onzen handel te trekken is. Nu toch, meer dan ooit, zal Japan behoefte gevoelen aan vele naauwkeurige berigten omtrent den toestand van zaken in China, omtrent al de verrigtingen van Engeland in het Oostelijk halfrond; aan toenadering tot aansluiting aan een vreedzaam volk, hetwelk sedert meer dan twee honderd jaren onafgebroken betrekkingen met hetzelve bleef aanhouden. Die band kan — het Jedosche hof weet het bij ondervinding — alleen door uitbreiding van handelsverkeer naauwer worden toegehaald. Door de omstandigheden gedrongen, zal het, ofschoon schoorvoetende, toegeven wat het kan, wanneer de boog met fijn overleg en vaste hand gespannen wordt, en het voor de vernedering eener afgedwongene toegeving gespaard wordt. Het Japansche volk hunkert naar het oogenblik, om zich van het juk eener grenzenloos willekeurige beheersching te bevrijden; het weet, dat een vrijer verkeer met Europa hiertoe rijp maakt en leiden kan. Satsuma's landsheeren gaven vroeger reeds blijken van geneigdheid tot vrijgeviger handelsverkeer, en zoo de pogingen daartoe al mislukten, in tijds gesmoord werden, blijft toch het verlangen naar onafhankelijkheid in dit punt voortduren, en was het voortdurend eene aanleiding tot bekommernis voor Jedo's grooten.

Moeten wij meer zeggen, om te overtuigen, dat het belang van Nederlands handel de zending van eenen zaakkundigen, met land, volk en gewoonten bekenden, ervarenen man vordert, om partij van zoo gunstige omstandigheden te trekken, om te arbeiden aan de opheffing van een verouderd, onverdedigbaar stelsel van uitsluiting, in een land waar 40 millioen zielen een ruim veld voor onze nijverheid openen, van waar, in vroegere tijden, zoo VALENTIJN en KAEMPFER geloof verdienen, de Portugezen jaarlijks eene waarde van 6 tot 7 millioen gulden, grootendeels in goud en zilver, uitvoerden, in een land, hetwelk, meer dan eenig ander in Azië, door aardrijkskundige ligging, rijkdom in voortbrengselen, en vatbaarheid der inwoners voor handelsverkeer schijnt geschapen te zijn?

Zullen deze oppervlakkige beschouwingen daar, waar zij doel treffen kunnen, goedgunstig, met belangstelling, worden opgenomen? Wij hopen het. En toch wij vreezen er voor, wanneer wij geloof schenken mogen, aan een in de dagbladen opgenomen artikel, met betrekking tot de zending van eenen agent naar China. In China toch was het nog dringender noodig, spoedig te voorzien in de betrekking van eenen handels-agent, rijk aan kennis en ervaring; en derwaarts zagen wij eenen in handel onervarenen, met land en volk onbekenden, jongen mensch heengezonden, aan wien een, de schooltucht eerst kortelings ontwassen, klerk werd toegevoegd, om zoo groote belangen te helpen leiden. Acht men onzen handel geen grooter belangstelling waardig, — dan kan het ons niet be-

vreemden, dat zij on ontglipt; dat de eene handelsbron voor, de andere na, opdroogt; dat vele handelstakken zich naar elders verplaatsen, en dat wij, zonder belangrijke, schade aanbrengende voorvallen onzen groothandel zagen kwijnen en sterven, om elders onder een in den handel meer belangstellend bestuur te herleven; en mede te werken tot de grootheid van een land, hetwelk het onze, als handelsstaat, vijandig is en zijn moet.

Arnhem, junij 1843. P.

Waterhoogte te Arnhe

Den 30 Juni 2 El 9 Palm 2 Duim; gew. 0 Duim

Te Arnhem, bij C. A. THIEME, Boekdrukker